ΜΟΥΣΙΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX THURNEYSSEN

Μουσικὴ γιὰ δύο πιάνα εἶναι πάντα ἕνα εἶδος, ποὺ καλλιεργεῖται ἐλάχιστα. Ἡ δυσκολία νἄβρῃ κανεὶς ἕνα σύντροφο τεχνικῶς ὅμοιό του καὶ ψυχικῶς συγγενῆ εἶναι ἀσφαλῶς μιὰ ἀπὸ τὶς κυριώτερες αἰτίες. Γιατὶ κι' ἐδῶ, ὅπως σὲ κάθε συγκρότημα μουσικῆς δωματίου, ἡ πλήρης τελειότης εἶναι δυνατὴ μόνο μὲ μιὰ ἀπόλυτη ἁρμονία δυνάμεων, σκέψεων καὶ ψυχοσυνθέσεων.

Ἔτσι ἦταν μιὰ ἐξαιρετικὰ ἐπιτυχὴς ἔμπνευσις νὰ ἑνωθοῦν σ' ἕνα μουσικὸ Duo ὁ Βόλντεμαρ Φρῆμαν καὶ ἡ σύζυγός του Κατίνα Κυριακοπούλου Φρῆμαν γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν ἐπωφελῶς αὐτὸ τὸ τόσο παραμελημένο τμῆμα τῆς μουσικῆς φιλολογίας γιὰ δύο πιάνα.

Γιὰ τὸν λαμπρὸν μουσικὸν καὶ πιανίσταν Β. Φρῆμαν, καθηγητὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὠδείου, νομίζω πὼς εἶναι περιττὸ νὰ μιλήσω ἐδῶ διεξοδικῶς. Ἡ σχεδὸν εἰκοσαετής, γεμάτη ἐπιτυχίες δρᾶσις του καὶ ὡς κονσερτίστ καὶ ὡς παιδαγωγοῦ εἰς τὴν ὑποδειγματικὴν σχολὴν τοῦ ὁποίου χρεωστοῦμεν ὅλα σχεδὸν τὰ καλλίτερα νέα πιανιστικὰ μας ταλέντα, τὸν ἔχει κάνει πρὸ πολλοῦ μιὰ γνωστὴ προσωπικότητα, ποὺ κατέκτησε τὴν ἐκτίμηση ὅλου τοῦ καλλιτεχνικοῦ μας κόσμου.

Ὁ Φρῆμαν εἶναι αὐτὸ ποὺ ὀνομάζομεν πιανίστας μεγάλου στύλ. Λαμπρὰ τεχνική, ποὺ φανερώνεται στὸ διαυγέστατο μαργαριταρένιο παίξιμό του, ὅπου ἡ ὁμοιομορφία, ἡ ὁμαλότης τοῦ τόνου εἶναι ἀνυπέρβλητη. Ἕνα θαυμάσιο τουσὲ γεμᾶτο, βελουδένιο, ποὺ ἀκούεται ὁλοκάθαρο καὶ στὰ πιὸ ἀνεπαίσθητα πιανίσσιμα καὶ ποὺ δὲν πληγώνει ποτὲ τὸ αὐτί, ἀκόμα καὶ στὰ δυνατώτερα φορτίσσιμα, ποὺ ἀκούονται εὔηχα καὶ εὐχάριστα. Ἐν συντόμῳ ἕνα τουσὲ ποὺ κατέχει τὰ πιὸ ἀπόκρυφα μυστικὰ τῆς ἀκουστικῆς τοῦ πιάνου. Ἕνα δυνατὸ ταμπεραμὰν ποὺ κυβερνᾶται πάντα ἄγρυπνα ἀπὸ τὸ αἴσθημα τοῦ μέτρου, ἕνα λεπτότατο, ἀλλὰ ὑγιέστατο αἴσθημα γιὰ τὴν τέχνη ποὺ ἀποδίδει τὴ μουσικὴ μὲ μιὰ ἀληθινὰ ἀνδρικὴ καὶ σοβαρὰ ἔκφρασι, χωρὶς νὰ χάνεται σὲ μικρότητες. Ἕνα πνεῦμα ἐρευνητικό, ποὺ παρακολουθεῖ ὅλες τὶς μεριὲς τοῦ ἔργου μὲ μάτια ὁλάνοιχτα καὶ ποὺ ποτὲ δὲν κουράζεται νὰ καταγίνεται μὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν τέχνη γιὰ νὰ δίνῃ ἔτσι στὸ παίξιμό του τὸν τελευταῖο ἀπαραίτητο ἔλεγχο καὶ νὰ χαρίζῃ στὴν φροντισμένη του ἀπόδοσι τὴν πολύτιμη ἐκείνη χροιὰ τῆς ὀξειδώσεως, σὰν μιὰ σφραγίδα παλαιοῦ πολιτισμοῦ καὶ εὐγενείας ἐκ παραδόσεως, ποὺ ἐξασκεῖ μιὰ τόσο δυνατὴ γοητεία.

Ὅτι τὸ παίξιμο τῆς Κατίνας Κυριακοπούλου Φρήμαν, ὁλοζώντανο, νεανικό, λαμπρό, μαρτυρεῖ εὐνοϊκώτατα γιὰ τὴν σχολὴν τοῦ ἐκλεκτοῦ συζύγου της, θεωρῶ περιττὸ νὰ τονίσω. Εἶναι ἀσφαλῶς μιὰ δυνατὴ ἰδιοφυΐα, ποὺ κοντὰ στὴν πιανιστικὴ της ἱκανότητα καὶ τὰς πολλὰς τεχνικὰς της δυνάμεις, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ μιὰ φυσικὴ δροσερὴ μουσικότητα, μιὰ νεανικὴ θερμὴ ἰδιοσυγκρασία καὶ μιὰ ἐντελῶς προσωπικὴ χάριν ἐκφράσεως, ποὺ κατακτᾷ ἀμέσως τὸν ἀκροατήν.

Ἂν καὶ τὸ σύνολον, ὁ συντονισμὸς τῶν δύο καλλιτεχνῶν δὲν εἶναι ἀκόμη παντοῦ πλήρης καὶ δὲν ἔφθασεν εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς ἀκριβείας — πρᾶγμα ποὺ ἐπιτυγχάνεται μόνο μετὰ πολυετῆ συνεργασίαν — ἡ ἀπόδοσις τῆς ὡραίας σονάτας τοῦ Μότσαρτ εἰς φὰ ἦτο μιὰ σπανία ἀπόλαυσις. Ἦταν τελεία στὴν ἀντίληψι τῆς τεχνοτροπίας, ἀληθινὰ διαφανής, λεπτοτάτη στὸν τόνο, στὸ χάραγμα τῶν γραμμῶν καὶ στὸ χρῶμα καὶ ἔνοιωθε κανεὶς μιὰ βαθειὰ ἀφοσίωσι ἀπὸ μέρους τῶν ἐκτελεστῶν πρὸς τὶς ἀσύγκριτες ὀμορφιὲς τῆς θείας αὐτῆς μουσικῆς.

Οἱ Ρεμινισὰνς ἀπὸ τὸν Ντὸν Ζουὰν τοῦ Μότσαρτ ποὺ ἐφιλοτέχνησεν ὁ Λὶστ μὲ τὸν δικό του μεγαλοφυῆ τρόπον ποὺ ἐξαντλεῖ ὅλο τὸ πνευματικὸ περιεχόμενον τῆς βασικῆς συνθέσεως γιὰ νὰ δημιουργήσῃ μιὰ πραγματικὴ ποίησι γιὰ τὸ πιάνο, ἔδωσε στὸ καλλιτεχνικὸ ζεῦγος τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδείξῃ ὅλας τὶς δεξιοτεχνικές του ἱκανότητες, κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ ποτὲ αὐτὸ τὸ τολμηρὸ κομμάτι μὲ τὸν ὑπερήφανο τόνο, παιγμένο μὲ ζωηρότερη θερμότητα, πιὸ ἀνδρικὸ στὸ ὕφος, πιὸ ὀρθὰ στὴν ἀντίληψι, μὲ πιὸ ἄκοπη κυριαρχία ἐπὶ τῶν τεχνικῶν δυσκολιῶν, πιὸ βέβαια στὸν καθορισμὸ τοῦ πιὸ «δυνατοῦ σημείου» τῆς συνθέσεως, τόσο εἰδικῆς στὰ ἔργα τοῦ Λίστ. Ἦταν πραγματικῶς μιὰ μεγάλη ἐπιτυχία.

Ἀλλὰ καὶ οἱ «Σιλουέτται» τοῦ Ἀρρένσκη καὶ οἱ «Εἰκόνες» τοῦ Ραχμάνινωφ πρὸ πάντων μὲ τὸν ἁπαλό τους ἦχο ἀκούσθηκαν εὐχαριστότατα.

Οἱ πιὸ θερμὲς ἐπιδοκιμασίες τοῦ κοινοῦ ηὐχαρίστησαν καὶ ἱκανοποίησαν τὴν καλλιτεχνικὴν δυάδα γιὰ ὅ,τι ἐνδιαφέρον τόσον ὁλόψυχα τοῦ προσέφεραν.

II. Συναυλία τραγουδιοῦ Σταματινας Νταλιανη

Μιὰ εὐχάριστη ἔκπληξις! Ὡραῖο φυσικὸ ὄργανο ποὺ ἀκούσθηκε εὐχάριστα σ' ὅλες τὶς θέσεις, καλή, ὁμαλή, λεπτὴ μουσικότης, γεμάτη εὐαισθησία, καλλιτεχνικὴ ἀντίληψις, προσεκτικὴ σοβαρὴ ἐργασία καὶ μιὰ θερμὴ ἰδιοσυγκρασία. Ὅλα τὰ προσόντα ποὺ ηὗρα στὴν Σταματίνα Ναλιάκη, τὴν ὁποίαν εἶχα τὴν εὐκαιρία πρὸ ἡμερῶν ν' ἀκούσω γιὰ πρώτη φορά.

Τραγούδησε μὲ τρόπο, ποὺ φανέρωνε πραγματικὴ καλαισθησία, ἀποφεύγοντας κάθε ἐπίδειξι καὶ κάθε ὑπερβολή, κατὰ τρόπον ποὺ διαθέτει ἀληθινὰ εὐχάριστα καὶ εὐνοϊκώτατα τραγούδια τοῦ Σοῦμπερτ, τοῦ Φωρέ, τοῦ Σοπέν, τοῦ Στράους, μιὰ [illegible] σερενάτα ἰσπανικὴ τοῦ Λαυράγκα καὶ ἄριες Γκλούκ, Μπερλιόζ, Μπετόβεν καὶ Βέρντι καὶ ἔδωσε δείγματα μιᾶς ἐξαιρετικῆς ἰδιοφυΐας, ποὺ βρίσκει τὸ δρόμο της σὲ κάθε εἶδος καὶ σὲ κάθε τεχνοτροπία καὶ ποὺ ξέρει νὰ κατακτᾷ μὲ τὴν λεπτότητα τῆς ἐκφράσεως καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἀποχρώσεων εἰς τὴν ἀπόδοσιν.

Καὶ ἡ ἐμφάνισίς της αὐτὴ πρὸ τοῦ κοινοῦ μὲ τὴν τελείαν συνοδείαν τοῦ Σπύρου Φαραντάτου ἦταν μιὰ λαμπρὴ ἐπιτυχία καὶ ἀπέσπασε φανατικώτατα καὶ διαχυτώτατα τὶς ζωηρότατες ἐπιδοκιμασίες τοῦ ἀκροατηρίου της.

Alex Thurneyssen